

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K nemožnosti projevu právní vůle v důsledku život ohrožujícího zdravotního stavu, resp. kómatu

Tento článek se zaměřuje na problematiku práv pacientů, kteří se ocitli v mezní životní situaci, kdy jsou bezprostředně ohroženi na životě a nejsou schopni projevovat svou právní vůli. Popsána bude zejména situace, kdy se osoba, „pacient“, dostane do stavu bezvědomí, resp. kómatu. K takové situaci může dojít z mnoha příčin, článek se však zaměří na tu právní problematiku, která vzniká v případě, kdy pacient není schopen sám projevovat svou právní vůli a poskytnout tak souhlas s převzetím do ústavu zdravotnické péče, resp. s hospitalizací a dále rozhodovat a řešit situace, které běžný život přináší. Cílem článku je upozornit na legislativní mezery a nedostatečnou rozhodovací praxi soudů této oblasti.

Řízení o hospitalizaci

Jestliže vznikne potřeba neodkladné péče o život a zdraví člověka, a tento není schopen projevit svou vůli, tedy v daném případě aktuálně vyslovit souhlas s hospitalizací, ke které nezbytně musí dojít, je zdravotnické zařízení povinno oznámit tuto skutečnost příslušnému soudu (příslušnost soudu je dána místem sídla zdravotnického zařízení dle § 66 zákona 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, dále také jako „z.ř.s.“), a to do 24 hodin od převzetí osoby do zdravotní péče. Oznamovací povinnost poskytovatele zdravotních služeb je duplicitně stanovena v § 40 zákona č. [372/2011](#) Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (dále také jako „zákon o zdravotních službách“) a v § 75 z.ř.s.

Řízení o vyslovení přípustnosti převzetí a dalším držení ve zdravotním ústavu upravuje § 75 z.ř.s. a následující. Soud činí rozhodnutí o přípustnosti převzetí a držení v jediném zjednodušeném řízení, o oprávněnosti umístění člověka ve zdravotním ústavu by měl soud rozhodnout v pořádkové sedmidenní lhůtě, a to bez nařízení jednání. Stěžejním podkladem je zde zdravotnická dokumentace, zejména vyjádření ošetřujícího lékaře o zdravotním stavu umístěného, které má zpravidla formu písemného sdělení. Účastníky tohoto řízení jsou umístěný člověk zastoupený soudem ustanoveným procesním opatrovníkem a zdravotní ústav. Předmětem řízení je otázka přípustnosti převzetí pacienta do ústavu zdravotní péče. V případě pacienta ve stavu bezvědomí je otázka přípustnosti převzetí zcela nezpochybnitelná. Soud tedy zpravidla svým usnesením vysloví přípustnost převzetí pacienta do zdravotnického zařízení.

K rozhodovací autonomii pacienta

Jednu z možností jak předejít výše popsané situaci nabízí již zmiňovaný zákon o zdravotních službách, který v ustanovení § 36 upravuje možnost předem vyslovit své přání. Pacientovi je tak dána možnost předem samostatně rozhodnout o své péči. Takovýto projev vůle musí splňovat řadu formálních kritérií, aby byl brán na zřetel. Dle odst. 1 pacient může pro případ, kdy by se dostal do takového zdravotního stavu, ve kterém nebude schopen vyslovit souhlas nebo nesouhlas s poskytnutím zdravotních služeb a způsobem jejich poskytnutí, tento souhlas nebo nesouhlas předem vyslovit (dále jen „předem vyslovené přání“). Odstavec 2 téhož paragrafu stanoví podmínky vysloveného přání, kdy je nutné toto učinit na základě písemného poučení pacienta o důsledcích jeho rozhodnutí, a to lékařem v oboru všeobecného praktického lékařství, u něhož je pacient registrován, nebo jiným ošetřujícím lékařem v oboru zdravotní péče, s nímž dříve vyslovené přání souvisí. Přání musí být učiněno písemnou formou a opatřeno úředně ověřeným podpisem.

Existence dříve vyslovených přání je minimální, zejména z důvodu nedostatečné informovanosti veřejnosti nebo z prostého důvodu, že lidé nepředpokládají, že by se do život ohrožujícího stavu mohli dostat.

Je zřejmé, že tato moderní úprava, ve světě běžně využívaná, staví do nelehké pozice zdravotníky, kteří se akceptací dříve vyslovených přání vystaví nebezpečí vážného postihu za neposkytnutí péče. Z důvodu zvýšení právní jistoty a minimalizace zneužití by de lege ferenda stálo za úvahu zřízení registru dříve vyslovených přání, který by byl přístupný pro veškerá zdravotnická zařízení.

Další podpůrné opatření při narušení schopnosti právně jednat upravuje zákon č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník (dále také jako „NOZ“) v ustanovení § 38 a násl. V očekávání vlastní nezpůsobilosti právně jednat může člověk projevit vůli, aby byly jeho záležitosti spravovány určitým způsobem nebo aby je spravovala určitá osoba, nebo aby se určitá osoba stala jeho opatrovníkem.

Prognóza

Pokud jsou zajištěny základní životní funkce, ale zdravotní stav pacienta je prakticky neměnný a nadále není schopen projevovat svou vůli, pak vyvstává řada situací, které bez existence výslovného zákonného zmocnění není možné řešit. V tuto chvíli se rodinným příslušníkům či osobám blízkým nabízí možnost podat příslušnému soudu návrh na ustanovení opatrovníka osobě, která není schopna projevovat svou vůli. Opatrovnictví člověka je upraveno v § 465 a násl. NOZ. Řízení ve věcech opatrovnictví fyzické osoby upravuje zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních (dříve upraveno zákonem č. [99/1963](#) Sb. o.s.ř.). Laickým pohledem vzato, pokud soud ustanoví opatrovníka k ochraně zájmu toho, jehož zdravotní stav mu působí obtíže při správě jmění nebo hájení práv, pak je tento opatrovník zmocněn projevovat vůli za osobu, která takto dočasně není schopna činit. Legislativa nabízí poměrně širokou škálu možností, co se týče problematiky opatrovnictví, soudní praxe je ale v našem konkrétním případě nedostatečná. Praktickým problémem zůstává fakt, že soud se svým usnesením, v němž uvede rozsah opatrovnických práv, omezí zpravidla pouze na tu konkrétní záležitost, o kterou se v návrhu na ustanovení opatrovníka žádá, a to za předpokladu, že je dostatečně podložena. V rámci opatrovnických práv tak prakticky nelze činit úkony spojené s běžným občanským životem tak, aby byly zajištěny veškeré nutné potřeby opatrovance. Vznikne-li potřeba řešení neodkladné situace (např. bankovní operace, podávání daňových přiznání atd.) nezbyvá, než daným institucím dokládat lékařské zprávy o aktuálním zdravotním stavu pacienta a vždy podat soudu nový návrh na ustanovení opatrovníka v té konkrétní věci.

V rámci opatrovnických práv tak prakticky nelze činit úkony spojené s běžným občanským životem tak, aby byly zajištěny veškeré nutné potřeby opatrovance. Na jednu stranu tak je minimalizována možnost zneužití opatrovnických práv, na stranu druhou se osoby blízké dostávají do konfliktních situací, jejichž řešení je zdouhavé a vyžaduje řadu administrativních úkonů, s nimiž si mnohdy bez právní pomoci neví rady.[1]

Závěr

Závěrem je nutno zdůraznit vhodnost úpravy poměrů práv a povinností do budoucna, aby se tak předešlo problematickým a konfliktním situacím. Nicméně rozhodovací praxe soudů by měla jít tím směrem, aby rozsah opatrovnických práv byl v tomto konkrétním případě vymezován širěji. Konečně větší míru jistoty přináší nově § 465 odst. 2 NOZ, který dává soudu možnost uložit opatrovníku, aby se v přiměřeném rozsahu pojistil pro případ, že při výkonu své funkce způsobí opatrovanci škodu. Toto ustanovení by bylo praktické v rozhodovací praxi soudů aplikovat.

Mgr. Kristýna Sojková,
advokátní koncipientka

[KŠD LEGAL advokátní kancelář s.r.o.](#)

CITY TOWER
Hvězdova 1716/2b
140 00 Praha 4

Tel.: +420 221 412 611
Fax: +420 222 254 030
e-mail: ksd.law@ksd.cz

[1] V části prognóza přichází v úvahu zabývat se možnou alternativou dočasného omezení svéprávnosti, které upravuje § 55 a násl. NOZ. Tuto problematiku však pro svou rozsáhlost článek dále nerozebírá.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné propuštění ve světle zásady ústnosti a přímosti](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 37.: Povinná forma jednání ve smlouvách](#)
- [Poučení z krizového vývoje v kauze bitcoiny](#)
- [EUDAMED: Jednotná databáze mění pravidla hry na trhu zdravotnických prostředků](#)
- [Nový zákon o veřejných dražbách, aukce a obálkové metody](#)
- [Pohled přes hranice - natáčení pornografických klipů jako důvod výpovědi z nájmu bytu](#)
- [Nařízení EU o umělé inteligenci a jeho dopady na využití jazykových modelů v advokátní praxi](#)
- [Revize zájezdové směrnice: co přináší, co hrozilo a co to znamená pro praxi](#)
- [Kupní smlouva o převodu nemovitosti bez uvedení výše kupní ceny](#)
- [Druhá „tlačítková novela“: povinné tlačítko pro odstoupení od smlouvy](#)
- [Souhlas s veřejným užíváním pozemku jako překážka nároku na bezdůvodné obohacení - nález](#)

[Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 2541/25](#)